

Információs társadalom A-tól Z-ig sorozat

A mű eredeti címe:
The Third Wave

© 2000 by Alvin Toffler

© Hungarian translation Rohonyi András, Typotex, 2001

ISBN: 963-9326-21-6

ISSN: 1587 6705

TEXTS DON'T GROW ON TREES!

AUTHORS' RIGHTS AWARENESS CAMPAIGN

Egy metafora megérkezik

A harmadik hullám húsz év után

Életünk filmje, ugyanaz az egyetlen film, egyszerre három vásznon pereg. Az első, közeli és éles képet nyújtó felületen a mindennapok milliányi megélt, apró eseménye áll össze lassan tapasztalattá és otthonos ismeretté. Ami történik velünk és körülöttünk, az néha aztán átlép a második vásznonra egy-egy kiemelt jelentőségű epizód, megvilágosító erejű felismerés formájában, amely révén mélyebben értünk meg összefüggéseket, és bátrabban kezdjük tervezni a közeljövőt. És a filmnek még mindig marad annyi fény-ereje, hogy a harmadik vásznonra, ha homályosan és elmosódottan is, de ugyanannak a történetnek egy-egy lenyomatából a legátfogóbb tartomány, a társadalomtörténet és a kultúra alapkérdései, a múlt és a jövő legizgalmasabb szerkezeti sajátosságai bontakozzanak ki – ha elég erős a szemünk, hogy elkezdjük összerakni a részleteket, ha elég bátor a szívünk, hogy a „végső kérdéseket” is le akarjuk fordítani a magunk számára, és kellőképp hűvös az elménk, hogy elválasszuk egymástól a dolgok valódi mélységeit a talmi csillogástól.

Toffler, a gondolat mozigépésze szinte észrevétlenül műveli a mágiát. Miközben az első vásznon, sajátos montázs-technikával, kimerevített képkockák formájában a Jelen hír-világának kézzelfogható és jól ismert elemeit váltogatja és villantja fel, segítséget ad ahhoz, hogy mindebből alaktalan kontúrok helyett a harmadik vásznon is összefüggő történetet lássunk. *A harmadik hullám* metaforája úgy viselkedik, mint egy szemüveg, amelyet feltéve hirtelen érteni véljük, hogyan torlódnak egymásra az ipari korszak és az azt éppen felváltó új gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális minőség félelmetes méretű alakzatai.

Kísérheti fanyalgó szkepszis a módszert, lehet a Tudomány magasából mosolyogni a szerzőn. Avval, hogy aprólékosan megformált, mégis sodró erejű metaforájával az elmúlt két évtizedben sok millió olvasója kezébe adta a változások mögé látás képességét, Toffler az információs korszak legfontosabb szerzői közé emelkedett. Azokkal szemben ugyanis, akik gondolatresten keseregnek az „információs özönvíz” alaktalan káoszában, *A harmadik hullám* formát és rendet teremt a változásban. Ez a Rend akkor is időtlenül érvényes marad, ha a film egy-egy részlete ma már fakóbbnak is tűnik. Az információs korszak kutatói mindnyájan Toffler trilógiájának köpönyegéből bújtak elő. Nagy öröm, hogy végre a középső darabja is olvasható magyarul.

Z. Karvalics László

Heidinek,

aki meggyőző érveivel sokat segített abban, hogy rászánjam magam
A harmadik hullám megírására. Gondolataimra vonatkozó kitartó, rendí-
hetetlen kritikája és szerkesztői szakértelme minden oldalon tükröződik.

A könyvhöz sokkal többel járult hozzá, mint amit egy munkatárstól,
intellektuális partnertől, baráttól, szeretőtől és feleségtől bárki elvárhat.

*Sírni vagy nevetni jöttünk?
Haldokolunk vagy éppen születőben vagyunk?*

(Carlos Fuentes: Terra Nostra)

Tartalom

Bevezetés	13
HULLÁMOK ÖSSZEÜTKÖZÉSE	21
1. Óriások harca	21
A forradalmi kiindulópont	23
Hullámfrontok	25
A jövő hullámai	27
Plutokraták és orgyilkosok	29
A MÁSODIK HULLÁM	31
2. A civilizáció architektúrája	31
Az erőszakos megoldás	33
Élő energiaforrások	35
A technika bölcsője	36
A cinóbervörös pagoda	36
Az áramvonalas család	38
A rejtett tanterv	39
Halhatatlan lények	40
A zenegyár	41
A papírvihar	43
3. A láthatatlan ék	47
A piac jelentősége	49
A nemek elszakadása	52
4. Kódváltás: A játékszabályok megváltozása	57
Standardizáció	57
Specializáció	60
Szinkronizáció	62
Koncentráció	64

Maximalizáció	66	13. Demasszifikált tájékoztatási eszközök	167
Centralizáció	68	Képek tárháza	168
5. A hatalom technikusai	73	A demasszifikált média	170
Az integrátorok	73	Blipkultúra	177
Az integrációs motor	76	14. Az intelligens környezet	181
A hatalmi piramisok	78	Az agy teljesítményének fokozása	185
A szuperelitek	78	A társadalmi emlékezet	189
6. A titkos tervrajz	81	15. Túl a tömegtermelésen	193
Mechanománia	83	Egértej és pólóingek	195
A képviseleti csomag	84	A gyorsasági effektus	199
A globális törvénygyár	85	A titkárnő halála?	200
Az újrabilizosítási szertartás	86	16. Az elektronikus otthon	209
7. Nemzeti örület	91	A házi feladat elvégzése	210
A lovak váltása	92	A virtuális ingázók	215
Az aranyszög	94	Az otthonközpontú társadalom	219
8. Birodalmi törekvések	97	17. A család jövője	223
Benzinkutak a kertben	99	Éljen a kiscsalád!	225
A margarinültetvény	102	Másféle életformák	226
Integráció amerikai módra	104	A gyermek nélküli kultúra	228
Szocialista imperializmus	106	Szoros kapcsolatok	231
9. Induszt-realizmus	111	Elmélyült szerelem	234
A haladás elve	112	Kampány a gyermekmunkáért	235
Az idő szoftverje	116	Az elektronikus nagycsalád	236
A tér újraadagolása	118	Rossz szülői gyakorlat	238
A valóság „anyaga”	122	Átmenet a holnap világába	239
A végső miért	125	18. A vállalatok azonossági válsága	243
10. Kóda: a villámgyors áradat	129	Valuták kabuki tánca	243
A HARMADIK HULLÁM	139	A felgyorsuló gazdaság	246
11. Az új szintézis	139	A demasszifikált társadalom	248
12. Parancsnoki posztok	143	A vállalat újrameghatározása	251
Fel a naphoz és tovább	144	A feszültségek pentagonja	253
A holnap szerszámai	150	A többcélú vállalat	256
Gépek az űrben	154	Több végső cél	258
Le a mélységekbe	155	19. Az új játékszabályok értelmezése	263
A génipar	158	A kötött munkaidő végnapjai	264
Lázadás a technika ellen	161	Az álmatlan gorgó	267
		Időzített barátságok	269

Számítógépek és marihuána	270
A szabványosítás utáni elme	274
Az új mátrix.....	277
„A kicsi szép”	281
A jövő megszervezése	283
20. A termelés és a fogyasztás összeolvadása	287
A láthatatlan gazdaság.....	288
Kényszeres zabálók és özvegyek	290
Az ezermesterek	292
Kívülállók és bennfentesek	296
Önfogyasztói életstílusok	298
A harmadik hullám közgazdaságtana	303
A piacodás vége	307
21. A mentális örvény	313
A természet új felfogása	314
Az evolúció tervezése	316
A haladás fája	318
Az idő jövője	320
Úrutazók.....	323
Részek és egészek	325
A kozmikus játékerem	329
A természetek leckéje	332
22. A nemzetállamok felbomlása	337
Abházok és texikóiak	338
Felülről lefelé.....	344
A globális vállalat	345
A kialakuló t-háló	349
Planetáris tudat	351
Mítoszok és újítások	353
23. Gandhi, múholdakkal	355
A második hullám stratégiája	356
A sikermodell kudarca.....	358
Az első hullám stratégiája.....	360
A harmadik hullám kérdése	364
Garnélarákok, chipek és a Nap.....	365
Az eredeti önfogyasztók	373
A rajtvonal	377
24. Kóda: A folyamatok egybetorkollása	379
A holnap alapelvei	381
Praktópia	388
A rossz kérdés	389
ÖSSZEZÉS.....	393
25. Az új pszichoszféra	393
Támadás a magányosság ellen	395
Távközösségek	401
A heroin rendje	402
A szekták titka	404
Életszervezők és kváziszekták	406
26. A jövő személyisége	411
Másféle nevelkedés	414
Az új dolgozó	416
Az önfogyasztók etikája	418
A konfiguratív én.....	421
27. A politikai mauzóleum	425
A fekete lyuk	425
Magánhadseregek	430
A messiáskomplexus	433
A világméretű háló	438
Az összefonódás problémája	439
A döntéshozatal felgyorsulása	440
A többségi vélemény széthullása	441
A döntéshozatal berobbanása	444
28. A XXI. század demokráciája.....	449
Kisebbségi hatalom	452
Fél-közvetlen demokrácia	461
A döntések megosztása	466
A kibővülő elitek.....	470
Az óriások harcának eljövetele	472
Sorsunk az alkotás	476
Köszönetnyilvánítás.....	481
Jegyzetek	483
Bibliográfia	529
Névmutató	563